

stració Catalana

447

Feminals

Núm. 57

Barcelona 31 Desembre 1911

LA GENTIL MISSATGERA DEL ANY NOU

(Areñas f.)

SAGRADA HERENCIA

Siam la mort una major naxensa,
(Cant espiritual, Joan Maragall).

LA casa d'aquell Poeta qui fou tot exquisidesa, espiritualitat y amor, es encara plàcida sota'l sol y entre les verdors que no ha marcit l'hivernada, talment com si sobre d'ella no hagués passat una malvestat qui ha fet plorar tot un poble, y ha malhaurat tanta ditxa.

Per les amples finestres, la llum y l'ayre hi seguiràn entrant, en la Casa del Poeta, portanthi sentors de roses y vanillers, xarradisses d'aucellada, y també murmuris de ressorgiments y d'esperances noves.

En els caminals florits d'hortensies y rododendres hi seguirà corrent encara forses anys l'estol gentil d'uns infants adorables, dolçíssima y feconda llevor de vida, nada d'uns amors qui foren gloria de cel en esta vall d'impureses.

Mes sota les frondes dels grans arbres, quan els aucells hi tornaran a niar, a la vineta primavera, l'estol dels petitets ja no hi posarà sa gava nota de blanchs pètals envolats, sinó l'eloqüent, la tràgica armonia d'una infantesa endolada.

Cap al tart, si passeu arràn de la casa del Poeta, en aquell barri llunyà, reveureu les gentilíssimes testes d'infant, apomellades, guaytant al carrer desde darrera's vidres del *quarto de la Sardana*.

¡Oh, el quarto de la Sardana!

¿No us en recordeu? Jo vaig parlàrvosen aquí, fa dos Nadals, quan en la casa del Poeta, benehida, sols hi havia esplets d'amor, de joia, de ventura... Quan el pare cantava en aquells versos que viuràn eternament, son goig de la vida... sa por del morir «si després de la mort, lo cel promès, no havia de ser com el qu'ell, aquí, fruhia...»

El *quarto de la Sardana* es en la casa del Poeta una gran pessa tebia, assolejada, alegre en son moblatge confortable y modest, vehina del bell saló colorit, envellutat, elegant y hospitalari. En el *quarto de la Sardana* — qu'en sa llengua paterna la dolsa mare ne diu la *nursery* — els fillets del poeta s'hi arrepleguen quan el mal temps o la fosca los foragiten dels jardins.

Allí, els menuts en brassos de dides y maynaderes xuclen la vida del pit de robustes montanyenques o mengen plàcidament grans plats de sopes que'ls fan les galtes més rodones y més fermes les satinades carns. Allí s'hi revolquen, canten y garlen com moxons contents de la vida; hi passen cavalls y vehícols liliputians; hi aprenen les primeres lletres y a balbucejar el *Pare nostre qu'estau en lo Cel*... dolçíssima pregaria, qu'avuy, el Poeta, arrecerat en les divines claretats, oíhà ab sobrenaturals fervors, car a n'ell també s'adreçarà l'oració pietosa...

En el *quarto de la Sardana* — tan estimat del pare, — l'estol d'infants hi seguirà fent sa via, de cara al demà; hi riurà, hi cantarà, s'hi revolcarà molts anys encara, inconscient, com avuy, del dol qui ha vingut a desfer tanta ventura, emportant-se una existencia tan preuada.

En aquella cambra d'infants no hi regnen may les tenebres. Sembla talment qu'en aquell tebi gineceu, la vida, la llum, la serenitat s'hi hagin refugiades, com si fossin els ulls puríssims d'aquells petitets, qui encomanessin llurs claretats immaculades a n'aquelles parets; ulls d'expressió exquisida qui guarden en una adorable fusió l'amorosa placidesa tota casta de les nines de la mare, y aquells reflexes indefinibles dels esguarts paternals que la traydora mort ha apagats per sempre més...

Aquexa claretat may s'apaga, en cambi, en el *quarto de la Sardana*, fins quan es desert.

Jo acabo de vèurela axis, aquest matí del 20 de Desembre, al través d'un vel de llàgrimes.

Son les nou, y cosa inusitada, es desert el quarto dels infants, mentres a fóra, un sol primaveral, en un cel blavíssim, banya'l món y fa esclatar les poncelles.

A dalt, en les cambres altes de la casa del Poeta, s'hi senten garlar els petitets, mentres abaix, per quelcom misteriós, tràgich, infinitament dolorós, les portes son obertes, totes amples.

La del bell saló vorer del *quarto de la Sardana* es esbatajada... El bell saló es fosch y despullat de ses gales; mes al entrar, a la dreta, somriu el retrat del Poeta, jove, ardit, l'esguart lluminós, el llavi amable, y enfront d'ell el de la esposa, hermosa, tota gracia en sos gays ropatges de Regina del Amor y de la Poesia, florides les mans d'un gran llas català, d'una toya de llirs.

Allí, en el fons, entre'ls retrats dels vells pares y les flames llengotejantes d'uns ciris, dorm al peu de Jesús crucificat, extès, ert, en l'humil sayal del franciscà, els peus desnús, les mans de blanca cera, en el rostre una expressió de suprem repòs y d'infinita serenitat, aquell qui era tot bonat, tot virtut, tot noblesa, aquell per qui la existencia sols havia tingut somriures y la mort ne devia esser més qu'una poemàtica resurrecció.

En aquelles tenebres funeraries un raig de claror daurada ix desota la porta del *quarto de la sardana*, per entre'ls velluts dels tapissos cayguts... Y sobre les lloses fredes s'exten, venint com un bes devot a fondres al peu del túmul, aquella llum feta de resplandors d'infants, orfes avuy del millor dels pares...

El Poeta dorm el derrer sòn sota la borra franciscana, la única que podia escaure a n'aquell que feu tasca tan amorosa, a n'aquell qui en vida y en mort assolí l'expressió més glorificadora, més alta, més vibrant d'aquestes paraules: *santetat, humilitat*.

El Poeta dorm. Dorm: *qu'ell no es mort*, havent de viure per sempre més en ses obres.

Qui es mort, allí, es un home d'itxós, un pare incomparable, un patrici gloriós, un home tot bonat, afabilitat y exquisidesa, tot generositat y elevació de sentiments.

Mort en la plenitut del viure y de la fortaleza, quan cada día anava tornantse més aymant de la llar, més fervent de lo qu'ella li donava y en ella sembrava, com si ell, el gran optimista, qui no s'amagava de dir qu'«havia anat perdent la fè en Catalunya per tota obra colectiva y desinteressada», volgués retrobarla encara, arredossantse a tot allò qu'era únicament seu, y hont sabia que no podia perdres la llevor de sa tasca amorosa, pacificadora.

Catalans: Catalanes:

Aquell home que tots hem plorat y qual paraula era com un nou Evangeli pera nostra patria, aquell home tan bo, tan gran, tan alt y alhora tan humil que fins a n'ell no arribaren ni les enveges, ni les calumnies, ni les gelosies, ha dextat tretze fills. Tretze hermosos plansons qui portaran en el pervindre de nostra terra, el nom d'un Poeta immortal, y en l'esperit y en el cor, llevor de les virtuts d'uns pares incomparables.

Catalans: Catalanes: Enguany, en la llar del Poeta els Reys no hi dexaran joguines ni alegries, ni brillaran, gayes, les boniques del arbre de Nadal.

En els ulls de l'esposa qui fou tan adorada, en els ulls dels fillets orfes de besos paternals, la darrera posta del any qui fina y la primera aubada del any qui neix, hi trobaran llàgrimes d'amarga, d'inconsolable anyoransa.

¡Oh, catalans! En aquestes diades de festes de familia fèm memoria d'aquell qui les aymava tant, qui havia fet de la seva, una llar entre totes amable, entre totes model, entre totes gloriosa...

Recullim com una herencia sagrada l'amor que sa paraula, son gest y sa mirada han dextat perdurablement en Catalunya y en nostres cors; axequèm a sa memoria un sentiment que ens els fassi sagrats, que fassi nostres els fills que'ns ha dextat y l'esposa qui il·luminà sa existencia.

Ara, y en els Nadals a venir, y en totes les festes hont el calor de la familia reconforta y enardeix noblement, remembrèm la vida y la mort d'en Joan Maragall y recordèm els seus fills, orfes de son exemple, del seu amor y del seu apoy, com han restat Catalunya, Espanya, de sa veu profètica, pacificadora.

Si; y ja que la sòrt els ha fet a n'ells solament necessitats d'amor y de consolacions, endressèmlosi una tendra recordansa, y, en memoria de llur pare, sembrèm llevors de vida nova pera'l nostre poble, llevors de Pau, de Civilitat, de Germanor.

Y axis, quan ell, desde l'altra vida, vegi ressorgir una patria nova, sana, forta, unida per llassos d'indestructible fraternitat, se sentirà orgullós d'haver donat tretze fills a Catalunya, tretze ciutadans ab prou fè pera continuar cada un d'ells en la ruta hont la Providencia l'encamina, l'obra benefactora, tan noblement comensada per ell, y per la mort tantost interrompuda, crudelment, per dissort nostra!

CARME KARR

Primavera. — (Napoleon f.)

Remembransa. — (Napoleon f.)

Aubades. — (Amadeo f.)

TIPUS PROVENSAIS

PLOU. L'avia està assentada vora la llar; mes com avuy es el «bell jorn del diumenge» no fa mitja.

Ab una mà remena les sopes; ab l'altra esgrana'l rosari mormolantlo a poch a poch, y llensant un gran sospir a cada Pare nostre.

Devant d'ella, la Fineta repassa la doctrina ans d'anar a les Vespres. L'esguart dels seus negres ulls de llatina, volta, espurneja y brilla en sa pell de mora.

A pesar seu, y de ses resolucions d'esser bona minyona, y de l'atenció que vol posar al «Acte de Fè» que no sab ben be encara d'un cap al altre, tota sa petita còrpora tremola d'impaciència y de neguit, al pensar que tal volta, a hores d'ara, en els paranyes que ha escampats entre'ls matolls de la coma, hi deuen esbategar les grives.

A mida que'l temps s'escola y que la mosseta suposa haverse agafades ja *més de cinquanta grives*, el seu neguit s'accentúa, y son rostre reflexa una expressió ardenta, febrosa. Car ella es axís, la petita Provensala: ponderativa, exaltada, escampadora generosa tant com espontania de totes les vibracions de son temperament. La febre neguitosa que la recrema ara, per sos paranyes de grives y sos jòchs d'infants, la sentirà més endavant en sos somnis y sos amors de donzella, de promesa, d'esposa y de mare. Impetuosa, terrible y ardenta, en sa sanch bull el sol y bufa'l mestral de la Provensa.

Y altra volta, prova de llegir l'«Acte de Fè»... Mes

quelcom contra'l que se sent feble l'empeny a alsarse de la cadireta, y posant a profit un instant en que l'avia té'ls ulls mitx closos, prova d'escórrers fins al portal.

Mes la velleta té transparents els parpres.

— ¡Final! —

La mosseta, avergonyida, torna a assentarse. Y tot d'un cop, per una d'aquelles brusques transicions que li son familiars, ses nines perden llur esclat un poch selvatge, y s'apaguen com llums que'l vent ha bufats.

Hèuselaquí devinguda somniadora, fatalista y resignada com una Oriental, bressada pel murmurí del res de l'avia, que va esgranant el seu rosari sense semblar haver cura de cosa alguna del món extern.

Y tot d'un cop la petita:

— Padrina, — esclata, — ¿en què penseu, que feu aquexa cara? —

L'avia, qui veu passar devant d'ella sexanta anys donats al treball y al dever, respon ab gravetat:

— Penso, Fina, qu'a l'hora de la mort jo podré dir-me dues coses ben consoladores: «He treballat, y may he fet tòrt al pròxim.»

— Però... ¿es que us voleu morir, padrina?

— Els morts han pagat el seu deute, y tots devem al bon Deu una mort, Fineta. Recòrdaten.

VIOLETTE BOUYER-KARP

Castell de Méaulx, hivern de 1911.

VISIÓ BLAVA

ES fret, molt fret aqueix hivern; la neu blanqueja tots els arbres, totes les plantes del jardí que volta el senyorial castell.

Tot es blanch, tot està quiet pels volts. La Nit de Nadal s'atansa. L'hermosa comtesa Agna, assentada vora un gran finestral, plora y medita.

— ¿Què teniu, bella senyora — li demana amorosament son galan espòs. — ¿Què manca a vostra ditxa?... Diguèumho tot seguit, que vos serà donat.

— No ploro pas per lo que pot mancarme, aymat senyor meu, ploro per aquells a qui *tot* falta sempre, y avuy, més encara.

— ¿No heu fet donar ja, per vostres lleals servidors, grans almoynes, bella senyora meva?...

— Donades son, bon cavaller...

— ¿Què voleu, donchs?...

— No ho sé... mon cor me diu que no he fet prou...

En tant que'ls últims raigs del feble sol d'hivern posen lluhentors de plata sobre aquell mantell de neu, en la pau del finar del dia, l'esperit de la comtesa s'asserenava, en tant que ses blanques mans texexen hàbilment de un capdell de llana blava, una gorreta de nin.

La testa de trenes d'or inclinada; els ulls de violeta fets en l'anar y venir d'aquells fils blaus entre sos dits de

rosa, la comtesa Agna treballa ab dalit. Y tot d'un cop li sembla que tot s'esvaeix entorn seu, y que sols pera son esguart existeix la flonja blavor d'aquells fils que van y venen, pugen y baxen, entreteixintse, talment com si fossin exits y devallats de la blavor del cel... Treballa que treballa, la bona comtesa acaba sa tasca a punt que s'acaba'l dia y que a les portes del castell un infantó plora de fret y de gana.

Y aquesta vegada, contra la costum en el castell, no foren els servents qui aculliren al pobre.

La comtesa Agna qui ha sentit de sa cambra els plors del nin, va vers ell, y ab sos petons axuga ses llàgrimes; ab tendres paraules amoreix son cor, y ab ses propies mans habilla el còs glassat...

Y, quan el petitó marxa reconfortat, sembla a la hermosa dama que una celistia brilla en son palau y sent en son cor content, que ja no plorà més aquell dia...

Es que no n'hi hà prou ab l'almoyna que fem donar del sobrant de nostres riqueses... l'almoyna del nostre cor es la que'ns porta la pau de Deu.

JOSEFA C. V. DE LI.

22 de Desembre de 1911.

CONTE BLANCH

Andrée Béarn de Riquer

VINGUÉ'l Setembre y Mari-Blanca semblà reviuire, ariscantse a baxar al jardí.

Devant d'ella, un vol de papellons blanchs passà, y sos dits aponcellats, liliacis, sentiren anhelis d'empresonarlos, pera tancarlos en sa cambreta blanca.

Era dolça y pietosa: els grans d'evori del seu rosari eren per ella font de goigs inestroncables, y mentres pregava, com si devant sos ulls s'obris una porta estelada, veyal's àngels, ohia llurs armoniosos concerts y somniava adormir-se'l cap sota'l mantell blau de la Verge.

Com Mari-blanca aymava més la claror de la lluna que la del sol, moltes nits s'atardava en el jardí espolsinat d'argent.

— Mareta, — deya, — déxam aquí: els àngels m'hi guarden. —

Y mostraval's estels a la mare inquieta.

¡Qu'hermosa l'horta florida y el blau misteri de les nits clares! Perfums y murmuris, quietuts y cants, les flors y els arbres semblaven esperar el pas magestuós d'una sobirana.

Mari-Blanca tenia la creensa que la Verge Maria, a les nits, devia passejarse per aquells caminals perlejats d'argent y embaumats de mimoses y vanillers.

La Verge Maria que la donselleta adorava y esperava no era la Madona dolorosa que dú el cor traspasat per glaivis crudels, ni la Regina voltada de sa Cort angelical, ni la dolçíssima Mare somrient al fillet amanyagador.

Mari-Blanca aymava sobre tot, Maria Immaculada, lliri fet dona, Maria suaument rosada y gràcil sota'l's seus vels puríssims que l'esguardava dolça y amorosa com una germana un poch més gran y consoladora.

Devegades, Mari-Blanca se'n anava al temple a passar tota la tarda en companyia de la seva Amiga; allí, en l'ombra d'un pilar postrada, abstreta, l'adorava hores y més hores, plenament diuosa.

Una nit, en tant que la seva mare la creya dormida sota les blanques mosulines del seu lletet, Mari-Blanca caminava en el jardí, encatifat de blanch vellut pels raigs de la lluna. De sobte sentí son nom murmurat sota l'arbrada, y girantse sorpresa, el cor batent, vegé a son costat un home molt alt, molt prim, qui, sota un ample capell que li ombrejava'l rostre, mostrava una llarga barba tota blanca.

Somreya bondadosament. Y Mari-Blanca juntant les mans ab fervor exclamà, devota:

— ¡Ah! Es Ella qui us envia. —

Y com el desconegut se digué, en efecte, embaxador de la Verge, Mari-Blanca li obrí el sagrari de la seva ànima plena de somnis y d'anhels.

— La Verge vol que us porti a ella. Y el desconegut prenent en sos brassos la petita enamorada, exí del jardí florit y argentat y fugí ab sa dolça carga carretera avall.

Mari-Blanca, al veure d'aprop aquell rostre, sentí un gran esglay y recordant al Malvat, s'encomanà a la seva Amiga.

Turris eburnea... Rosa mystica.

¡Oh! ¡Deu meul...! ¡Deu meul...! ¡Com pagavà cara sa desobediencia!

Mes per axò, plena de confiança, sa veueta seguia murmurant els dolços noms de la lletania:

Domus aurea... Stella matutina.

Y ses paraules al posarli un bàlsam en el cor y un cordial en els llavis, semblaven encendre en furor el rostre del Malvat.

Fœderis arca... Vas spirituale. Tot d'un cop, una pedreta del camí feu ensopegar el lladre qui caygué a terra. Despresa dels seus brassos, Mari-Blanca s'alsà y corregué com una dayna, carretera amunt murmurant:

— *Janna cœlis... Regina angelorum... Consolatrix afflictorum...* —

Com corria la petita fada, plena de fè, car se sentia salvada, si podia arribar a la Iglesia.

... Ja tocava al poble... al temple, alhora que'l's passos del Malvat l'estalonaven.

Mes, ay!... la porta de la iglesia era closa, y Mari-Blanca s'haguera vist perduda, si allí no tingués un dels bells pilans de marbre pera arredossarshi, cridant la seva Amiga.

Tot d'un cop... sentí que ses cames esdevenien gelades, y qu'una fredor mortal, mes no dolorosa, la paralisava fins a les espatlles, mentres qu'una gran seguretat de salvació invadia son esprit angosat.

Ah! ja podia venir ara el Malvat...

Allí era, a sos peus, guaytant atuhit el miracle. ¿Ahont era Mari-Blanca?... Allí dalt, del pilar de marbre, brollant com d'un pitger tres grans lliris, exia un rostre d'àngel voltat d'una cabellera volejadora que s'axamplava com unes grans ales d'or.

La cara del Malvat prengué una horrible expressió de rabia y d'impotencia, veyentse un altre cop vensut per la Fè. Y fugí depressa, perdentse aviat en les tenebres de la nit.

Mari-Blanca havia alsat els ulls al cel. Allí, voltada dels estels, tota argentada, Maria Immaculada li somreya obrintli'l's brassos y dihentli:

— Vina! —

Y en la polsina de plata, l'animeta pura com un perfum, com una flama, se'n pujà lentament vers els amors eterns qu'allí l'esperaven en el somriure diví de la Verge.

La petita fada dexà d'existir pera la terra... Sa mare no la trobà per molt que va cercarla... Mes aquella nit de lluna, el pilar de marbre s'era florit d'un cap d'àngel ab els cabells estesos, com dues belles ales volejadores...

Y hëuselaquí la llegenda que sota'l porxo de la Capella de Santa Mari-Blanca, vaig llegir una nit de primavera, en la meua terra.

ANDRÉE BÉARN DE RIQUER.

Adaptació del francès del llibre *Cils mis-clos*, per C. K.

VISIONS

EN el rellotge del menjador tocà mitja nit y, prompte com un torna-veu, el cloquer d'una llunyana iglesia dexà caure, acompassadament, les dotze campanades. La Niní obrí els ulls; encara no havia dormit; per una escletxa de la porta entrava un raig de llum que la blancor de les cortines del llitet feya arribar imprecís y feble a son rostre. La són tardava, més no era l'entusiasme ignoscent, irreflexiu dels altres anys lo que la tenia desvetllada; ara ja no l'enganyaven, ja ho sabia, una amiga de les que sempre esbrinen y parlen massa, li havia contat tot.

«Qu'ets tonta — li digué. — ¿Encara t'ho creus? ¿No ho sabs quí son ...?»

Y la Niní, ja de nou anys y d'intel·ligència desperta, vegé ben prompte, passat el primer dubte de la sorpresa, aparèixer la realitat clara, irrefutable. ¿Fou possible qu'ho cregués tan cegament fins llavors? Y com si al contacte d'una vareta màgica s'hagués romput de sobte un encís, tots els arguments racionals, que la fantasia y la fè havien mantinguts allunyats sempre, anaven acumulantse en son cervell per borrarne una a una les visions per la imaginació forjades, y al ensemple que'n posseïa la certesa, les botigues lluminoses rublertes a vessar de juguets y dolsos, perdien quelcom de son encant, eren vulgars com les de tots els dies, no guardaven ja en son sí el pròdich dó de Reys, qual imatge maravillosa havia enlluernat sos ulls purs y fervorosos cad'any en aquella diada...

Y ara, sola en son llit, la desil·lusió esdevenia més punyenta, quelcom molt bell anava morint dintre son ànima: un culte finit, una creencia enderrocada. Per primera volta mesurava la distancia del somni a la realitat, y ab aquella il·lusió perduda anava enfonsantse'l món quimèrich de sos somnis de nena, el món màgich de fades y encantaments, bell per son misteri, per sa vaguetat d'eterna aubada, per son paysatge sempre blanch, septentrional, d'abets llegendaris.... era'l primer raig de sol que fonia'l palau de sucre de les bruixes, el primer toch de campanes qu'escampava'ls follets bosch endins fins a esva-hirse en la foscuria, la primera veritat dexada caure sobre tot un món d'ensomni, sobre la suau mentida que aniria restant tancada en els misteris de la nit y en les dolces remembrances de l'infantesa....

Y la Niní, inconscientment, el sentia melancòlich el pes de la rahó que, poch a poch, anava obrintse pàs dins son esperit; havien esqueixat el millor tros de sa llegenda blanca y al donar per aquell esquins la primera ullada a la vida, sentia sangnar la llaga en lo més profon de l'ànima, enterbolintli ab un lleu vel de tristor la puresa del esguart. ¿Per què no era aquella nit tan plenament felís com les dels anys passats? Per que ara tenia la certesa de que les caval·cades fantàstiques, ab esplendors orientals de les Mil y una nit no existiren ni existirien may; per que sa imaginació era incapàs ja d'evocar el trot acompanyat dels camells, el sò joyós de les trompetes retrunyint d'un cantó al altre de la terra....

Y llavors, desitjosa d'un xich de companyia pera consol de sos petits pensaments negres que la solitud feya més melancòlichs, cridà: «¡Mamà, mamà!» Sa mare vingué lentament, sense fer fressa: «¿Què vols, Niní? ¿Encara no dorms?». «Mamà», tornà a dir, ab veu un xich llastimosa, volgient lliurarse de totes ses angoxes.

— «Dorm, filla, que'ls Reys no passen fins que'ls nens dormen... y mira, me sembla que ja s'apropen; he vist una resplendor vers sol-ixent que no es la dels demés dies.»

Les paraules de sa mare eren tan dolces que la Niní no gosà respondre; una revelació hauria estat crudel en aquell moment, y com qui sent el dolor de rompre'l darrer nús que'l lliga a una il·lusió, s'adormí arrasserantse en aquella ombra d'engany y son somni li donà encara una visió, l'última tal volta, de palaus encantats y de vellets tots blanchs baxant per la llar en les glassades nits d'hivern, carregats de belles ofrenes....

ROSER LACOSTA.

Desembre de 1911.

VISIÓ

*Freda y blava es la nit: espurnejanta
ab estels diamantins.*

*En la celistia lo chor d'àngels canta
dexant pau pels camins.*

*Del cimall a la plana les dresseres
s'encatifen de neu;
y el remat, sens soroll ni polsagues,
va devallant, tot lleu...*

*Dormirens'ls baylets, y en la boyrina
passaren ones d'or;
ressonaren mil veus de plata fina
y d'ales la remor...*

*Desd'uns palaus llunyans, la caravana
vé creuant el desert;
dels picarols d'argent, la nota vana
el misteri han omplert.*

*Els qui cerquen un rey, corones lluen
y esclaus al seu voltant;
del Orient presents molt rics li duen...
fins trobar... un infant.*

*Y l'estel gegantí qu'enlluernava
el cimbori del cel,
A Jesús, els Pastors y els Reys portava
plens d'amor y d'anhell...*

COMTESA DEL CASTELLÀ

Barcelona, 22 de Desembre de 1911.

EL PROGRAMA DE "FEMINAL" PERA 1912

I. — Bon dia, llegidores de FEMINAL; pera l'any nou us portem lo més gentil del món: infants, toyes y somriures.

III. — Algun cop us presentarem la Veritat, ingènuament, tal com exí del... bressol.

II. — També ruyts saborosos y roses sense espines, triats per dolces mans.

IV. — Altres voltes, us la oferirém un poch habillada, mes sempre ab rostre amable.

(Amadeo, f.)

LES ESTRENES DELS NOSTRES INFANTS

FEMINAL obsequia als nostres infants ab un número d'estrenes, qui de segur seràn ben agraïdes per ells, y molt més per llurs mares. Y heusaquí que jo he sigut gentilment convidada a aportar un branquilló a n'aqueix exquisit ramell, format per les fresques carones de nostres fills y per les belles observacions de nostres escriptors.

Si com a mare responch a la immerescuda finesa donant les meves flors més estimades, com a escriptora no sabré aportar més que un trist brot d'argelaga. La meva ofrena semblarà ben ingrata si arriba a posarse en contacte ab la tendra epidermis dels infants; però mon intent no es el de fer mal: car jo, conseqüent ab mos ideals, sols desitjo que les males herbes — punxantes ò verinoses — sien arrencades d'arrel; y si la ignorancia, al tocarles, ne reb una lleu ferida, axò li serà tal volta una profitosa llissó y un saludable exemple.

En aquest

número de FEMINAL jo hi veig una consagració del amor més noble: el de la família, el de la llar... Com a redós d'una llar amable, com entorn d'un grat caliu d'amor, veurèm per Nadal y per Reys aplegades en aquestes fulles les testes de nostres infants. Axò'ns ha d'ensenyar a no esser egoistes; axò'ns ha de fer pensar en aquells infants qui no tenen llar, ò qui han sigut foragitats d'ella per gent qui debades intenta substituhir son escalf ab l'escalf de falsos entusiasmes promoguts per indignes exhibicions. Y compararem les testes de nostres fills, gravades en les planes de FEMINAL, ab les d'aquells infants qui solen aparèixer en les planes d'altres revistes y en cartells anunciadors, servint de mercaderia explotable en diversions públiques, depriments ò degradants...

¿No hi heu pensat may, companyes meves, en l'espectacle vergonyós que consentim, al dexar qu'als nostres ulls, y als ulls ignoscents de nostres fills, apareguin sovint en circhs eqüestres, cinematògrafs, barraques miserables y fins escenaris luxosos, les gràcils figures d'altres infants mal esdevinguts adolescents? ¿No vos heu sentit el cor oprès

devant d'aquell esguart infantívol y resignat, d'aquelles galtes marcides, d'aquell ayrelàs? ¿No vos heu extremit d'indignació vegentlos nimbats ab la pesanta boyrina de mirades y paraules el sentit de les quals ells pressenten sense capirlo enterament? ¿No heu quedat esglayades de la procacitat llur, qui els segella ab l'estigma de prematures corrupcions, en tant que combla l'abominable ambició y afany de lucre dels explotadors de llur ignoscencia?

Donchs, tots som culpables d'aquexes aberracions. Y al agitar ma petita branca d'argelaga y ferir ab ella als nostres fills, sols vull férloshi avinent lo dolorós que deurà esser pera aquells petits homes y dones el

trobarse entortolligats per les males herbes quan esdevinguin conscients del mal camí forsosament emprès.

Axí, ja no seràn tal volta argelagues punyentes lo que els nostres fills hauràn de remoure'l dia de demà en be de

Maria y Francesch
Els fills de nostra col·laboradora D.ª Maria Domènech de Cañellas
(Amadeo f.)

llurs germanets, sinó tan sols branques amoroses d'olivera.

Pel be de nostres fills, per llurs tendres amors y per l'amor que devem als fills de nostre poble, caldria emprendre una creuada contra la exhibició d'ignoscents criatures en espectacles qui no tenen rès d'auster ni tan sols de seriós, y en els quals ben poch hi tenen que veure l'art y la moral.

Vosaltres, estimats infants, també hi podeu fer molt; vosaltres, ab voluntat ferma, heu de negarvos a presenciar espectacles semblants; vosaltres, ab vostres ingènues amors, heu d'impetrar la clemencia d'aquella societat qui's mostra enpedrehida enfront de vostres germanets malhaurats, els quals, tenint tant dret com vosaltres a la vida racional y culta, resten sacrificats als vils apetits y a les grolleres ambicions dels homes.

Siguin les vostres estrenes — de les que'n feu grat present a vostres germanets disortats, son deslliurament y reivindicació, per gracia y mediació de vostres purs y germanívols amors.

MARÍA DOMÈNECH DE CAÑILLAS.

LA FESTA DELS REYS

Les que hi sommien
(Les filles de la distingida concertista M.ª Lluïsa Ponsa)
(Napoleon f.)

Les que'ls esperen
(Les filles del Cònsul General de Servia a Barcelona) — (Mariné f.)

Les que'ls festegen ab cants y músiques
(Les filles del il·lustre escriptor olotí, el malhaurat Marian Vayreda)

Les que'ls senten venir
(Les nenes Falp y Plana) — (Napoleon f.)

Els Reys en la platja de Sant Feliu de Guixols

BELLESES INFANTILS

(Amadeu f.)

(Areñas f.)

(Renom f.)

CAPS D'ESTIV DI

LOS REYS

DESPRES de la festivitat de Nadal, es indubtable que la dels Reys, es la diada més plena de tendreses del any.

Festa de criatures, es un equivalent a Festa d'àngels; y com no es possible imaginar res tan hermós com un àngel en lo paroxisme de l'alegria, velsiaquí perque la Festa dels Reys es la festa de les clarors y de les tendreses, en sa plenitut dels més delicats refinaments.

Aquelles carones expressives, aquells ulls que brillen ab parladora animació, aquelles boques fresques, mitx obertes, qu'exhalen xiscles d'alegria; aquelles manetes que tremolen al recullir del balcó la generosa dàdiva dels Sants Reys; aquells cors ignoscents, ignoradors de les lluytes y maleses de la vida, gosant ab la plenitut de la felicitat, lo premi concedit a la seva fè, y fent gosar ab lo seu goig, desde'ls pares y avis a la mercenaria maynadera, son lo fidel ressò de les alegries més santes y més hermoses de les ingènues idealitats de la vida.

¡Los nins! ¡Los nins! ¡Que bonichs son, ab ses caretes rialleres, ab ses paraules festoses, ab ses converses infantines, despossehides de rencunies, de murmuracions, d'hipocresies!... Hermosos joyellets, qu'apar que sols han estat creats pera viure entre onades de goig y felicitat! Llàstima que, junt al quadro plè de llum y expansió de les criatures ditxoses, s'hi axequi la silueta dolorosament entristidora de les criatures desgraciades. ¡Y n'hi hà tantes!

Dónis una mirada als carrers més cèntrichs de Barcelona, als passeigs més concorreguts, a la Plassa de Catalunya, y vègis lo gran número de criatures, raquíques unes, fornides les menos, però totes brutes, espellingades, nues de cames y pit, portant penosament algunes d'elles a altres de més xiques als brassos, pera més despertar la compassió dels que se les miren, servint la major part de productiva manera de fer viure sense treballar, a gent viciosa, vagamunda, que indignament explota sa desvalguda infantesa; castigantlos sens compassió si no'ls porten les quotes per elles estipulades!...

¡Pobres criatures! ¡De quantes miseries, de quantes brutalitats, de quants drames, de quants horrors, son ignoscents y ignorants protagonistes! ¡Vergonyós sarcasme de la vida! Lo que deuria constituhr un planter d'útils y sanitosos fruyts, constituheix lo foc permanent d'una cangrenosa llaga social; y lo pitjor es que'l mal no acaba aquí. Hi hà un'altra tanda d'angelets que, embolcallats d'oripells, de randes y

satins, forma la segona part de lo que se'n podria anomenar *martirologi d'infants*.

A la fi, els que vaguen pels carrers disfruten dels daurats raigs del sol, que dona vida y calor a sos còssos esmortuhits; los seus ulls poden esplayarse en la bellesa del cel y en la visió de la naturalesa; y de tant en tant, quan no tenen al seu costat al tirà que els obliga a implorar la caritat pública, en lo rasser d'una casa ò derrera la paret que s'edifica, se reuneixen ab los seus companys de miseria y ¡juguen! ¡juguen! Per algunes hores viuen y gosen en l'element propi de la seva edat!

Sofrexen gana, sofrexen fret, però a estones ¡son criatures! Los seus quatre, cinch ò set anys, fins que la roda del temps los n'hi posa d'altres, son los matexos quatre, cinch, set anys que la vida'ls dona.

Pels altres, pels disfressats ab franges d'or, ab randes y satins, lo sol únicament lo veuen de rellisquentes, quan els porten a encofurnarse dintre de les brutes y fumades parets d'un teatre ò d'un Circh Equestre, ahont passen les hores del matí ensajant obres superiors a la seva edat y a la seva inteligencia; y les hores de la nit asfixiantse en un'atmòsfera, qu'axís aniquila les seves forces físiques, com en tan tendres anys extravía, si no es que'l destruheix, lo seu sentit moral. Plantes obligades a donar fruyts superiors a la seva fortaleza, molt poques arriben a la pubertat, y si alguna logra traspasarla, s troba que la joventut es una flor que no existeix per ella; ses emocions les hi han fet expressar fóra de temps, y a vint anys son cor està tan gastat pel frech de les passions, qu'ha fet sentir, sense experimentarles, com s'es envellida sa cara, per l'acció dels cosmètics y'ls coloretos.

Els jóchs, l'alegria, la ignoscencia de la infantesa, los ha dextat entre les fustes y bambolines del escenari, que la cobdicia d'unes quantes monedes, ha fet trepitjar en una època destinada a créixer, a jugar, ja ser àngell!....

Altament meritoria es la tasca que s'ha emprès la Junta de la protecció a la infancia. Deu vulga que'ls pares dels àngels felissos, li donguin tota la seva ajuda ab la fi, de que poguem veure l'auba d'uns Reys que, al mateix temps que portin joguines per les criatures ditxoses, portin, ab els elements de vida moral y material, pera les desgraciades, lo compliment ferm, rigurós, de les lleys protectores de la infantesa.

DOLORS MONSERDÀ DE MACIÀ.

NADAL

*¡Oh clara nit de Nadal
d'una fredor qui agombola,
tota flayre camperola,
tota dolsor divinal!*

*Tota llembrejar d'estels
y ales d'àngel lluminoses,
per l'amplaria mitx difoses,
entre bromera de vels.*

*¡Oh clara nit infantil
tota blanca, tota nova!...
De tant d'esguardar la Cova
el món s'es tornat humil.*

*Es que l'Infantó petit
que hi bolca la Verge Mare,
es el Fill del Etern Pare
qu'es nat a la mitja nit.*

*Per alegrar l'Infantó,
els pastors de la cabana
li portaren vells de llana,
y brossats, dins el serró.*

*Ja les palles del bressol
y'l bou y les terenyines
inonden clarors divines
qu'eclipsarien el sol.*

*La terra es plena d'olor
com d'olivera escampada...
— La pau del cel devallada,
la pau del Deu del amor. —*

*¡Oh clara nit de Nadal
d'una fredor qui agombola,
tota flayre camperola
tota dolsor divinal!*

MARIA-ANTONIA SALVÀ.

IMPRESSIONS

I. - ¡Ay! ay! ¿xò es el món? — (Amadeo f.)

II. - ¡Quina cosa més extranya!
(Via f.)

III. - ¡Y complicada!
(Areñas f.)

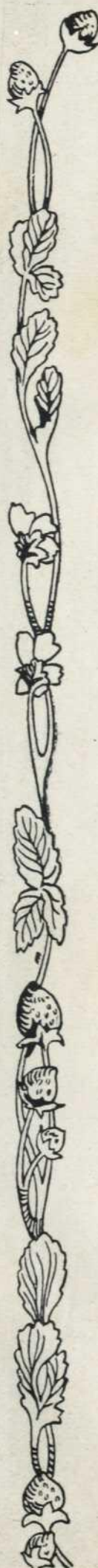
IV. - ¡Ay Deu
meu, y que'm
tocarà patir!
(Audouard f.)

V. - Donchs a
mi'm sembla
que me'l pen-
dré pel bon
costat ¡vés!
(Renart f.)

VI. - Jo... m'es-
peraré assenta-
da... lo que vin-
gui.—(Areñas f.)

ALMOYNA D'ALEGRÍA

NO hi hà en la terra altra cosa més pura, més neta y bella que l'alegría d'un infant!

El goig dels homes té quasi sempre un deix d'amargor, un drinch de vas trencat, mentres que la rialla dels infants, clara com la remor de les fontanes, brolla sense pena y sense esforços, igual que'l cant dels rossi-nyols. Del rossi-nyol, de la fontana y del infant, deuriem aprendre l'art de l'alegría, pera vestir y guar-nir delicadament la ciencia del do-lor...

¡Qu'hermosa y dol-sa la caritat que s'atansa als infants, com en un jorn Jesús, y desvetlla en la flor de sos llavis a l'a-bella ignoscent dels petons, qui en aquexes bo-ques sense dol, son pura mell! ¡Que bella la ron-dalla d'aquells Reys d'Orient, que a la llum del estel diví, camina-ven vers el gloriós portal, ab l'ofrena del or, del incens y de la mirra!

Al cap dels sigles, la llegenda floreix com floreixen les roses. Cad'any els pietosos prínceps baxen a la terra ab gran escolta d'àngels, y caminen al travers dels camps y les ciutats, sens temor a les neus, perque porten escalfor del cel y escalf de caritat....

Els infants pobres s'extremexen d'alegría: saben que a llurs finestres, a llurs sa-

batetes foradades, arriba també l'ofrena dels Reys....

La pietat de nostres terres hispanes cada día més noble y opulent, portarà enguany a les llars tristes, l'or, l'incens y la mirra dels prínceps llegendaris.

Imaginèu el goig de les ànimes infantils

al rebre'l present ofert ab tan gra-ciós amor! Una juguina, uns dol-sos, unes flors, valdràn ara més que tots els tre-sors del món.

¿Quí posa preu a semblants ale-gries?

¡Joguines! — diràn alguns «es-perits pràctichs» — ¡joguines pera enganyar la fam! — ¡Joguines; sí! No sols de pà viuen els homes y els infants; y es obra exquisida de caritat y d'art, el donar juguines als infants, y fins als homes, pera en-ganyar ab tendre-sa y dolsor la fam de moltes coses...

A voltes, les co-ses insignificants

son instruments y testimonis d'alta signifi-cació; a voltes, les roses son més útils que'l pà...

Richs y afortunats de la terra: oferiu el pà, mes no oblidèu les roses! ¡Qu'elles floreixin en vostres mans, al exercir la ca-ritat, com en el bell miracle de Santa Ca-silda.

*Josefina y Lluïset de la Serna
Fills de la eminent escriptora montanyesa
Concepció Espina de la Serna*

CONXA ESPINA DE LA SERNA

LA MARE BALENA

EN Ricardet era fill d'un bon home del poble que, de jove, net havia anat a Barcelona pera fer de mosso de cafè en lo que un parent llunyà tenia en una barriada extrema de la ciutat; allà s'havia casat ab la filla del amo y, anant temps — no molt temps — havia devingut amo ell mateix, per mort del sogre que, darrera'l taulell havia arreplegat, junt ab uns pochs milerets de duros, una malaltia de pit que l'acabà abans d'arribar a la vellesa. Lo gendre ho havia heretat tot; establiment, cabal y malaltia; y quan sos lleus, trepanats com bresques y plens de la pols infecta del cafè, foren sols niners de microbis incomptables, los metges li ordenaren *reposar*, dexas lo negoci y anarsen a fóra. Aleshores, lo bon home pensà en lo poble nadiu y ofegant recanses de la muller y ambicions propies, vengué'l cafè y emprengué'l camí de son exil, ab la tristor als ulls, la laxitut als membres y la mort arrupida en les entranyes.

Ja al poble, comprà una caseta vora'l mar y s'hi instalà ab l'esposa y'l fill, esperant mansament l'hora en que'l destí hagués decretat l'execució de la sentència. Durant lo primer temps, passejava per la platja, donant conversa als mariners, ò se n'entrava, per tirada invencible, en les tabernes properes, no fenthi consum, però ensinistrant ab consells pràctichs y maules del ofici, als taberners amichs; després se quedava ja a casa'ls dies rúfols; darrerament, a mida que'l mal empitjorava, casibé no exia may, ara fent llit, ara arribantse fins darrera'l balcó y allí, groch y rexuclat, ab la barba de tres dies y l'alè entrebancat, se passava les hores aclofat en un balanci, guaytant llargament, hipnòticament, lo tragí de la platja, l'anar y venir del gentiu, la frescor del mar, l'enriolament del cel, la professó cerimoniosa de les barques, que marxaven al lluny, com teoria de verges sagrades, en espectacle de ritual...

La sanch del pobre hètich, emmetzinada y corrupta, s'anava descomponent y afeblint sota aquell mantell d'expresdencies, prop de les sanitoses emanacions, en mitx del formigueig de vida intensa... Mes, com per lley de divinals compensacions, lo pare moribon veyia que al cayre de la seva agonía, la seva sanch prenia nova ufana, s'enriquia de glòbuls vermells, esdevenia una sanch nova, en lo còs del seu fill únich, d'aquell Ricardet qu'havia dut de Barcelona, pàlit, anèmic, frèvol com pessa trencadissa, pròxima a la destrossa. Lo nen, en lo mes y mitx de viure al poble, s'havia trasmutat; ses galtes satinoses s'enrojolaven, sos moviments prenen empenya y vigor, la gana's feya inestroncable... tot semblava predir una bona preparació per la crexensa, una ferma resistència contra l'heretatge morbós. Y'l pare, al donarse compte dels progressos, benehía a Deu per haverli donat l'assot de la propia malaltia, qu'havia salvat la vida de son fill.

Mes aquest no estava del tot content en la petita vila, hont tenia que pagar son dret d'implantació, son delme.

Per que'ls metges ho havien aconsellat, per que la casa hi donava, per que no tenia germans que'l distraguessin ni amichs que'l retinguessin a dins, en Ricardet tot lo día rodava per la platja, sota l'ull vigilant y amorós de son pare. Mes hi estava, allà, a tall d'intrús, com pollastre caygut en galliner agè; que la colla de marrechs que n'eren mestres y soberans de cap a cap de jorn, se destriaven d'ell, lo defugien, lo miraven, primer, ab extranyesa, després ab recel, més tart ab franca hostilitat. ¿Com nó, si aquell bayletet de cara blanca com lo pà, de cabells ben tallats y pentinats, de devantal nou y planxat, de sabates polides y lluhentes, se'ls mirava sempre ab una mirada altiva de personeta superior, se reya sempre, ab una mitja rialleta desdenyosa, dels nens esparracats y descompostos, negres com una pega y descalsos del tot, tant al estiu com al hivern, tant los dies feyners com los de festa? Sí; lo nen barceloní sentias superior als del poble y n'estava entonat y'ls hi dexava entendre: y'ls del poble ho entengueren y li cobraren tirria y comensaren també a burlarse d'ell. Y's rigueren

de son ayret de dameta, de sa cara de llir, de son parlar barceloní, de sos esferehiments devant una onada massa extesa, qu'havia amenassat ab mullarli les sabates, de tot lo que feya, de tot lo que no feya, de tot lo que deya, de tot lo que callava. De primer, lo forasteret, una mica esparverat, no s'atrevia a contestar, però no pecava de tímit ni de pacient y ben prompte s'encarà ab tots y tornà fàstich per fàstich, afront per afront.

Si, al passar per sa vora, un se tapava'l nas, exclamant:

— ¡Ex! ¡Put com lo *tomòvil* del Marquès!... — al perfum de violeta que sa mare li posava, ell responia ardidament:

— ¡Val més fer flayre que gratar com tu, pollós, que no tens pintes!... —

Si li escarnien los *ves*, los *zoy?* los y *arat* barcelonins, ell feya una rialleta y cridava al punt, marcant ben be les lletres:

— ¡Mare!... ¡Vuy figos!... ¡Dexe la vele, lladre!... ¡Quinos ocos més blancs!... —

Ab son ohir desprevingut de foraster havia arreplegat desseguida la particularitat, aquelles e e e clares y penetrants dels singulars femenins y aquelles o o o confoses dels plurals, que feyen de la parla marinera de la vila una excepció remarcable en la fonètica general de la costa.

Lo quant estava llensat, la brega empenyada. ¿Còm acabaria? Probablement hauria acabat en santa pau, fonentse en un los dos elements dissemblants, per rahó de mútua necessitat, de l'atracció llielladora que porta en sí la infantesa, si en la incipient rivaldia no hagués brollat lo ferment tràgich que més crudelment enverina les passions, tant en xichs com en grans: l'enveja.

Los nens del poble, que fins a l'aparició d'en Ricardet havien sigut felissos en son estat, sapigueren de cop y volta per boca del intrús, qu'eren pobres, qu'eren bruts, qu'eren lletjos, qu'eren besties, que sos pares anaven a la taverna, qu'una taverna es menys qu'un cafè, que'l que té un cafè es senyor, que'l qu'es senyor té diners, que'l papa d'en Ricardet havia sigut cafeter y, per lo tant, era senyor, y tenia diners y que, en Ricardet, un cop gran, també seria senyor y rich, y viuria a Barcelona y ells s'estarien al poble, fent de mariners... Y la brivalla, al saber tot axò, sentí també de cop y volta l'escalfor del despit y de la vergonya, lo rau-rau per la privació de lo que no tenia... Per sa banda, en Ricardet, a qui'l mitx anava guanyant ràpidament, ab aquella forsa d'impressió ab que la novetat s'encarna en lo cor tendre, descobrí ab extranyesa mortificada que no n'hi havia prou ab esser ciutadà pera meravellar a la gent, que a poble també's burlaven de qui no parlava com ells, que deyen nenes y mitges-senyores als nens que no sabien nedar y capbussarse, tirar pedres y pescar patellides, jugar a pilota y empaytar als gossos... Y, malgrat sos fums y sos retrets ventolaris, hauria donat mitja vida per tornarse en un santiamen com sos enemichs, y llensarse cap avall de la roca més forana y colarse, tot nú, al bat del sol, entre dues remullades y esgarraparse ab lo primer vingut per patallida més ò menys en la cabassa... Mes no trobava en sí coratge per aquelles empreses y, de més a més, lo papa's passejava sempre per allà fóra, sotjantlo, sotjantlo, y si s'acostava massa a l'aygua li feya un crit desseguida...

Passà l'estiu y acabà'l Setembre ab la proximitat de les veremes. Los vinyaters portaren, com d'habitut, les samals a estanyar y axí que, de matinada, sortiren los llauts, les omplenaren d'aygua salada, arrengrerantles tot peu de la llongada.

Quan la brivalla exí al carrer y les va veure, ressonà un crit de joya y l'entusiasme s'encengué arreu com un reguer de pólvora. Desseguida estigueren concertats per l'expedició: eren deu, quinze, vinticinch, — tants com samals en la llongada — los que s'allistaren per anar fins a la Mare balena.

La *Mare balena* era un illot de Forca que negrejava unes quantes dotzenes de brasses banda allà de la boca de port.

L'HORA DEL SOL PELS

PETITS BARCELONINS

La gent gran ne deyen del illot la Roca-Grossa, però tots los petits lo conexien per l'altre nom, que, en temps immemorial li deuria haver tret un tocat de mal d'imaginació, menys ignorant que sos convehins.

La Mare balena era l'encegament de totes les larves de gat de mar que criava la vila. Anar a la Mare balena, cavalcar sobre son llom punxós, fer l'arbre-forch en qualsevol aresta, cercarhi caragols o gratonells per les crètues, vàlgals Deu, quina ventura!... ¡Quina maravella que dexava encantats als amichs y companys! Sols que de la platja al illot hi havia massa bella pitada y nedant, no tots hi podrien arribar, calia esperar ocasions extraordinaries, en que la cosa resultés més avinenta; y cap d'aquestes ocasions com la que s'oferia per les veremes, en que'ls navilis eren nombrosos y tothom feya'ls ulls grossos davant l'entremeliadura....

Quan en Ricardet exí de casa, la flota sencera estava a punt de llevar l'àncora. Totes les samals balancejaven en l'aygua y dins cada samal, estava arrupit un nen color de xacolata, envernissat, lluhent, de la primera remollina. Sobre'l mar clarifich del matí, aquells cossets nusos y pulimentats tenien la forsa y la gracia de petits bronzes d'art.

En Ricardet sentí un nuament de cor; ni tan sols tingué que preguntar de que's tractava. Prou que n'havia sentit parlar d'aquelles expedicions anyals a la Mare balena y de les maravelles qu'aquesta atresorava en son sí. Sempre qu'ell feya referencia als banchs de vellut, als miralls, als nombrosos calendaris qu'esfaltaven les parets y que donaven magnificencia a son cafè estat, sortien a rel·luir les maravelles de la Mare balena. ¿Què eren los encoxinats, què'ls miralls, què'ls calendaris, comparat ab les llagostes y'ls gratonells que corrien

per aquelles roques, ab les moltes de tots colors qu'encatifaven la cova petita, ab les pedres com de vidre volador que penjaven del sostre y, sobre tot, ab la Serena, aquella Serena esparveradora, que per anys havien vista tal y tal avi de la vila, y qu'era una mena d'escorpra grossa, grossa com lo campanar, ab los ulls de guspires, les ganyes vermelles com coral y les escates de plata; aquella Serena que d'un revés de cúa girava'ls llagüts com si fossin cloves de nou y se n'enduya'ls homes a sota aygua, hont, si no li donaven cent unses d'or d'l fill més petit que tenien los encantava, fentlos tornar per sempre més botes marines ò mates d'alguer?... Y donchs ¿què's pensava'l presumit? No hi havia res al món, ni a Barcelona, com la Mare balena y ses coses!...

Lo pobre ciutadà, qu'en aquella altra cova plena sols de tauletes y ampolles de begudes, may havia conegut l'encís d'una rondalla fantàstica, de bon comensament n'havia restat fadat pels esquexos de llegenda qu'al etzar se despenien d'aquelles imaginacions cabdiques, mitx descloses totjust de les ubagors de la ignorancia, però que ja's llensaven ardides y ab totes les veles desplegades cap al misteri poètic, nort eternal de tot home de mar...

Lo pilot en cap de l'esquadra, un bordegassot ja espigat, al veure al foraster embadalit contemplant les maniobres, va cridarli:

— Tu, bleada... ¿Que no hi vols venir a la Mare-balena?

Lo chor esclatà en rialles de mofa...

— ¡Coy! ¡Se mollarie la cúa de la bate! — xiscà un.

— ¡La mame li pegaria!... — feu un altre.

— Que hi vagi ab la tartane del ordinari—afegí un tercer...

Aquella cansó de la seva covardia era lo que més indignava a n'en Ricardet; vingué blanch de rabia. Y sentí que de cop li fugien totes les temenses. Nedant, no, que no podria anarhi a la Mare balena, per que no'n sabia, de nedar, però dins d'un samal, com ells, ¡vaya un mèrit! Se veyia tant capàs de fer lo viatge com qualsevol altre...

La bandada hi rigué més y més.

— ¡Alse, si goses!...

— ¡Llengue... llengue!... — Y tots li mostraren un pam de la seva.

— ¿Què t'hi jugues, pollós, que hi vaig? — exclamà en Ricardet al nen de més prop, urpintlo ab la mirada ardida de costum.

— Ho dius per que no tens samal... — feu l'interpelat, aviant de dos vigorosos cops de bras, la nau que tripulava.

Lo barceloní guaytà cap a sa casa; lo papa's trobava malament avuy, potser no's llevaria; la mama tenia feyna en aquella hora; no sortiria pas a guaytar.

— Dónem la teva y ho veuràs... —

La bandada semblà sorpresa de l'arranch. Hi hagué deliberació a mitja veu, rialletes entre dents y'l grandassàs de la colla, lo patró del estol, saltà de la seva samal, la remolcà, agafada per la cornalera, fins a terra, y digué molt seriosament a n'en Ricardet:

— Aquí tens aquesta... —

Lo foraster cregué que li feya una nova mofa.

— ¿Y tu? — preguntà tímidament.

— Jo hi aniré nedant... Tinch prou pit, jo; — declarà'l patró ab orgull.

En Ricardet vacilà un moment.

Lo chor tornà a la seva, al vèureho.

— Elia, elia... llengue, llengue...

— ¿Me la dexes debó debó? — feu l'ofès, ab acció de traures lo devantal.

Lo patró semblà que de repent s'hagués humanitzat.

— Debó debó; y te remolcaré si no sabs bogar... —

Un minut després en Ricardet, sense un fil de roba, que estava apilotada en un farcell entre ses cames, ocupava la semal. L'esquena blanca y fina, com de crespó de seda, se contraia tota al ayre fresch del matí, quina frescor seca y penetrant probava per primera volta. De repent a la sensació ingrata, se sentí esverat, repenedit; si hagués gosat, hauria tornat enrer: mes, com per tallarli l'intent, tota la tropa xiscà esbojarrada:

— ¡Ey, ey!... ¡Semble une nene!...

- ¡Tote tremole!...
- Mireu que ganye-blanch...
- Es pescat de vuyt dies...
- ¡Refresquémlo!...

Y li tiraven grapats d'aygua de tots cantons, que petaven en son cap, en ses espatlles, regalantli després espinada avall... S'esporuguí més; tota sa ardidesa havia desaparegut com per miracle; li petaven les dents de fret y de por.

Perfumeria y objectes de tocador de totes marques y de tots preus.

Lo patró, que semblava haverse constituït en protector seu, cridà als altres, ab una rialleta significativa:

— ¡Etia! Dexèulo estar, sinó fugirà... — Fou lo mot d'ordre.

Les grapades d'aygua cessaren y tots los vaylets se van acomodar en la nau respectiva, brassejant pera posarla en equilibri, pera orientarla, fent de proa y popa les cornaleres. Sonà un crit de comanament, la samal d'en Ricardet fou tirada enllà per una vigorosa empenta del nedador y la flota parti, tota sencera. De cada atuell, que clapotejava en l'aygua, ballant una mena de dansa extranya, exia un cap esburrifat y moll, una esquena curvada y dos brassos prims y àgils que s'agitaven a banda y banda a manera d'un aparell de rem. Y la flota s'allunyava, s'allunyava desordenadament, però ab més rapidesa de la que era d'esperar. La nau d'en Ricardet anava a a rera saga; son tripulant, inhàbil y torbat, no hauria encertat en ferla avensar un pas, mes son nou amich, lo patró de la colla, que nedava a son costat, entre esbufech y esbufech lo feya enllà, sempre enllà...

A les deu lo tisich s'havia llevat, aclofantse rera'l balcó; preguntà a la muller hont era'l nen. —

— ¿Hont vols que sigui? A fòra, com de costum. —

Y exí; passà una estona. Quan la muller tornà, el malalt repetí la pregunta.

— Està per la platja; ja t'ho he dit...

— Es que no'l veig enloch... que no l'he vist d'avuy... Cridal? —

La dòna sortí, guaytà, y no vegent, ella també, al fill, va

VI PINEDO de Kola Compost. Tonioh Nutritiu. Kola, Coca, Guarama, Cacao y Acit-fosfòrich. Cura: Anèmia, Raquitisme, Malalties nervioses y del Cor, Afeccions gástriques, Digestions difícils, Atonia intestinal. — Indispensable a las senyoras durant l'embras. — Premiat varies Expos. Sens rival pera nens y vells

xant buydes d'aygua les samals que acabaven de desocupar. Arribaven altres nens y la mare, inquieta, s'acostà a preguntarlos si havien vist al seu fill. Los interplats se sobtaren tant, tartamudejaren tant y de tal manera s'esglayaren de sa presència, que la pobra dòna, de repent, pressentí una cosa espantosa y llensà un esgarip penetrant.

Acudí gent; algun xiquet, més insensible ò més inconscient que'ls altres, parlà; acte seguit fou botat a l'aygua atropelladament un bot y quatre homes se llensaren en busca del nen perdut. De cada cop de rem se n'enduyen unes quantes brasses y'ls remadors suaven de valent. Anaven trobant samals que retornaven; a cada samal lo bot ralentià un moment la marxa pera fer una pregunta y després tornava a caminar ab més feréstega embestida. Quan les samals arribaven en terra, les figuretes que hi havia a dins ja no semblaven de bronze, sinó de llautó vell. Una doble renglera de gent acordonava la platja y una ullera de llarga vista seguia neguitosament lo camí del bot.

En la cambra del hètich, plena de vehines, tothom parlava barroerament tractant d'apaybagar lo defici del malalt, mentres en lo menjador, la mestressa de la casa udolava y's retorcia, presa d'un violent atach de nervis...

EMULSIÓ VERGÉS indispensable als nens y grans. — Perfecta y immillorable.

Lo bot explorador no tingué de cercar gayre. Banda allà de la Mare balena, entre l'escuma de les fompents aparexia y desaparexia una mota blanquinoso. Com lo bot no podia arrimar-se, un home's tirà a l'aygua y deu minuts després, geya extés al fons de la nau, sobre les costelles, un tendre còs inflat y moradench, pel que era sobrer tot auxili.

En va havien provat d'arrebassar al hètich de darrera dels vidres; y quan vegé retornar lo bot y als de bordo que demanaven als d'enterra un llensol, y llegí en les cares fosques la nova fatal, caygué en una basca, de la que no podien retornarlo. Si hi hagués quedat, lo destí li hauria estalviat dos jorns inacabables de dolor.

Desseguida va sapiguerse en detall lo que havia passat. Los expedicionaris, quan en Ricardet los desafià ab seguirlos, rancuniosos ab aquell nen que sempre'ls humiliava ab son menyspreu, se conjuraren pera jugarli una mala passada. Remolcaren fins al illot al inexpert y allà, segurs de que no podria valdres sol, l'abandonaren, fugint tots apressaradament pera donar la volta a la roca y sens fer cas de sos crits, sos plors ni ses súpliques. Volien dexarlo bregar una bona estona, barallantse ab les ones pera riures de son esglay y privarlo sempre més de gallejar. Però no contaren ab la cua del diable. Després dels crits y les súpliques, en Ricardet, quan vegé desaparèixer de sa vista la darrera samal y qu'ell quedava a mercè d'aquelles montanyes d'aygua verda que li pareixien immenses en son terror, l'infells perdé la serva, estirà desesperadament los brassos decantant tot el pes d'una banda y, de repent, la samal, desequilibrada, donà tom, girantse de sota a sobre com per virtut d'un enginy...

Los nens que donaven la volta a tot batre de brassos, quedaren immovilisats pel ressò d'un ahuch extrany, com de bestia en degolla, seguit d'un gran clapoteig y després d'un gran silenci... Una mica intranquils, digueren al més pròxim que retrocedís... La samal nedava de costat y d'en Ricardet no se'n veyà ni rastre. Una esgarifansa anguillejà per l'esquena fins dels més rancuniosos. Se posaren a cridar-lo, una, dues, tres vegades, fent botzina ab les mans; ningú respongué, fòra una gavina que s'allunyà xisclant... Aleshores, entreveient confosament les conseqüències de son acte, los petits assessins, sense dirse rès, espaumats com folls, fugiren a l'escampada, a qui podia més...

Lo senyor mestre de la vila era donat a l'oratoria y de tota ocurrencia felis ò desgraciada ne treya substancia y mel pera les seves ensenyances. Axí que hagué esment de la tragedia, congregà a sos dexebls en l'aula, y quan los tingué aplegats a son entorn com rebrols al entorn de la soca, los hi feu veure en un inspirat predicot com les petites causes produhen grans efectes y fins ahont duen les disputes, los punts de vanitat y les revenges mesquines... Mateix que gemmes en mantell reyal resplandien en lo bell parlament espurnes de clàssica sabiduria que l'auditori admirà sens capir...

«Horresco referens... Ne puero gladiun... Nescit vox missa reverti... Nemo sine vitii nascitur... Initium omnis peccati superbia...»

VÍCTOR CATALÀ

26 de Desembre de 1911.

AYGUA COLONIA ORIVE

En bondat intrínseca y agradable perfum, supera a les extrangeres de preus fabulosos. Per axó l'Aygua de Colonia nacional se ven tant. Pera mostra, 3 rs. frasco; 4 litres, 16 ptes.; 2 litres, 850 pessetes, franch estació, demanant a S. de Orive, Logroño. — Dipòsits: Vicente Ferrer y C.ª, Comers, 112 y Uriach y C.ª, Moncada, 20.

ANY 1912

Il·lustració Catalana

REVISTA SETMANAL IL·LUSTRADA

Durant el pròxim any de 1912, *desè de la publicació*, anirà donant a llum extraordinaris de gran interès, com té acostumat y ab tanta acceptació acullits pel públich, y seguirà fent sortir cada últim diumenge de mes el dedicat especialment a la dona,

Feminal

primera y única publicació feminista il·lustrada d'Espanya

Durant l'any repartirà en cada número quatre interessants folletins a la vegada:

NOVELA: *L'ANIMA EN CAMI*, per Joseph M. Folch y Torres

DRAMA: *EL PA D'ALTRI*, de Turgueneff, traduït per Narcís Oller

POESIES: *CANSONS PERDUDES*, per Mossen Anton Navarro

FOLK-LORE: *REFRANER CATALA*, per Sebastià Farnés

COMENSARA LA PUBLICACIO DE UN

ALBUM GENERAL Y ARTISTICH DE CATALUNYA

dividit per comarques naturals, obra importantíssima, y de interès escepcional. Ses planes, del mateix format y paper de IL·LUSTRACIO CATALANA, estaràn atapahides de gravats reproduhint lo més artístich y interessant de cada comarca, acompanyat de text escrit expressament per fills de cada una d'elles, lo que vol dir un nou aplech dels escriptors més distingits de Catalunya. Aquest esforç editorial de IL·LUSTRACIO CATALANA no augmentarà el seu preu corrent, que seguirà essent

A ESPANYA: 30 pessetes l'any. - EXTRANGER: 35 franchs.

MALLORCA, 287, baxos :: BARCELONA

MOSAICS E F ESCOFET & C

Marbres. Pedras. Fustas. Ronda Sant Pere 8 Construcció Decoració

Pelleteria La Siberia

Preu fixo — On parle français
English Spoken
RAMBLA DE CATALUNYA, 15

IMMENS ASSORTIT de tota classe de confeccions y echarpes de pell. Martes. - Renards. - Chinchilles. - Nutries. - Arminis. - Skungs, etc., etc.
Corts Catalanes, 624

Fotografia del Xalet que S. d'Orive regala als seus clients

Consta de planta baixa, un espaiós hall, menjador, cuina, dues comunes inodores y un dormitori, ab sortides al jardí y horta. Pis principal ab accés pel jardí, per l'horta y per l'interior de la planta baixa, compost de sala, tres grans dormitoris, espaiós quarto de banys y altra comuna inodora y un camarot en que ademés dels serveys propis de aquests departaments hi ha los dipòsits d'aigua freda y calenta per us exclusiu del xalet. Disposa gratuïtament de 500 litres diaris d'aigua absolutament exenta de bacteries. L'aigua's condueix directament desde'ls manantials per canyeries de ferro galvanitzat fins als dipòsits del xalet. Pertenexen al xalet, jardí y horta espayoses, tot murallat y alambrat, medint una superfície total de 1382 metres quadrats. Assegurat d'incendis en la «Aurora» hasta 23 Maig 1912. Sense cap gravamen. Inscrit en el Registre de la Propietat de Bilbao. Se troba a Jauregieta, a 5 minuts de peatò de l'estació d'Erando, tocant a una hermosa carretera; un minut de la Iglesia y 20 minuts de Bilbao, ab 10 trens diaris. Residencia propiament estijuejadora, a 15 minuts del mar. Se enviarà un billet ab lo seu número corresponent, combinat ab los de la Loteria del 20 de Janer de 1912, al que envihi a S. d'Orive, Logroño, 8 pessetes, en sobre monedero o lletra de giro mutu o giro postal, pera rebre, en cambi, el referit billet y 2 frascos del Licor del Polo, ab un altre de Aigua de Colonia Orive de 3 pessetes, o ab altres dos de 1'50 pessetes, o quatre de 0'75 pessetes, o el que preferixi tot d'Aigua Colonia se li enviarà l'equivalent d'aquesta. Els residents a Barcelona poden recullir entregant 6 pessetes en efectiu a D. C. Rialp, Rambla Catalunya, 14. No hi ha necessitat de certificar les lletres, puix ningú més que S. d'Orive pot cobrarles. L'envio dels frascos serà franch d'embalatge y ports fins a la estació del ferrocarril més pròxim del client, el qual ha d'indicar la estació al temps de formular lo pedido. — Logroño, 8 d'Agost de 1911. — S. d'ORIVE.

BELLESA

Ab el preciós DEPILATORI VICTORIA de fama universal, desapareix al acte el pel moxi de la cara, brassos, etc., y mata l'arrel sense irritar la pell. Se garantisa. UN FRASCO: 4 PESSETES.

Lo millor del món pera embellir y conservar el cutis, sense necessitat de usa polvos, es la deliciosa Crema Líquida, ANGELICAL CUTIS, dona al rostre, brassos y bust una blancura de perla, finura y brillantor insuperable. Ab el seu ús, la dona jove es realza sa hermosura y la dama de edat rejuveneix y embelleix. Desapareixen els barbs, taques, pigues, grans, etc., y les cares graxoses.

Se garantisa. UN FRASCO: 3'50 PESSETES
DEPÓSITS. Barcelona: Hospital, 3, drogueria. — Saragossa: Don Jaime 1, 21, drogueria. — Santander: Plassa de las Escuelas, 1, drogueria. — Ceru- ña: San Andrés, 119, farmacia. — Bilbao: Droguerías de Barandiarán y C.ª | Pamplona: Plassa Constitució, 43, farmacia. — Valencia: Pintor Soro- lia, 39, farmacia. — San Sebastián: Plassa Guipúzcoa 6, drogueria. — Pal- ma de Mallorca: Càrmen, 26, farmacia. — Sevilla: Basar de la Campana, Campana, 5. — Madrid: Carrer San Bernardo, 15, farmacia y Mayor, 1, perfumeria. — Màlaga: Carrer Compañia, 22, farmacia. — Granada: Reyes Católicos, 44, perfumeria. — AL POR MAJOR. Argenté Costa y C.ª, carrer de Quinta Baia, 63, BADALONA - (Barcelona), quins remeten per correu certificat el Depilatori al qui envihi 5 ptes, y la Crema per ferrocarril 4 ptes.

¡Mares empleeu POLVOS NOËL

pels vostres estimats nens!

Polvos antiséptichs, refrescants y absorbents

Se usen en Hospitals y Cases de Maternitat

Usats després de rentarse eviten qu'ab l'humitat y'l fret se tallin les mans.

L'únich preventiu dels penellons

De venta en Farmacies y Droguerías.

Pots a 60, 35 y 20 cèntims.

Agent en Espanya: JOAQUIM FAU,

MALLORCA, 184. BARCELONA.

Poden usarse en totes les edats.

CULTURA FEMENINA

Conferencies de CARME KARR

Donades al Ateneu Barcelonès l'any 1910

Se ven a les principals llibreries. — Preu: 1 pesseta

¡FORA CABELLS BLANCHS!

— TINTURA SENS IGUAL —

Bayona-Pasajest

No n'heu d'altra que la sens igual de O. HENNER, farmaceutich quimich de Bayona. Imillorable para comu- nicar a les canes son primitiu color. Higienica, inofensiva: d'us molt facil.

¡Ordre ab les farmaceutiques!

De venda: Principals perfumeries,

droguerías, perroquerías

FÒRA PÈL MOXÍ

Polvos cosmètics de FRANCH

DEPILATORI QUE NO IRITA LA PELL

TREU EL PEL MOXI EN DOS MINUTS

MATA L'ARREL

BORRELL: Comte del Assalt, 52 (Carrer Nou). - BARCELONA

S'envia per correu certificat anticipant pessetes 3 50

HORACIANES

POESIES DE

Miquel Costa y Llobera

Dues pessetes

IMPOTENCIA

DE AMBOS SEXES

Medicament curatiu a tots edat per les

PILDORAS OURLANIA

Noo descubrimet. - Immens exit

Tractament eotègich y sens perill

Curació garantida ab un sol frasc.

Envio discret. Preu del frasc 10 franchs.

Frasc ab instruccions per correu, ptes. 12

En Barcelona: VIUDA de SALVADOR

ALSINA, - 4, Passatge del Crèdit.

LABORATOIRE NORDEN

— 31, passage du Havre, 31. PARIS. —